

Reviderat Yrkande
2025-01-17

(M, D, L, KD)
Ärende 17

Yrkande angående – SDs yrkande om säkerhetsprövning av samtliga kommunalråd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att vid nästa revidering av Göteborgs stads risk- och sårbarhetsanalys beakta följande perspektiv i analysen:
 - a) Hotbilder som hybridkrigsföring och desinformation, samt
 - b) politiska partiers sårbarhet mot infiltration och andra författningshotande aktiviteter.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att göra en översyn av Göteborgs Stads riktlinje för höjd beredskap för att i denna riktlinje säkerställa att den demokratiska kontrollen kan bibehållas även i en situation då höjd beredskap råder.

Yrkandet

Det säkerhetspolitiska läget har försämrats kraftigt och hotbilden mot Sverige är komplex. Hotbilden präglas alltmer av hybrida metoder och inkluderar bland annat terrorism och sabotage, hot mot kritisk infrastruktur och utnyttjande av ekonomiska beroenden. Denna utveckling bekräftas även av Säkerhetspolisens beslut om att höja terrorhotnivån i Sverige från tre till fyra på en femgradig skala för drygt ett år sedan. Sverige ligger fortsatt kvar på den nivån sedan dess. Det innebär att det är hög sannolikhet att aktörer har avsikt och förmåga att genomföra attentat. Säkerhetspolisen har också tidigare varnat för säkerhetsshotande verksamhet av främmande makt, såsom infiltration och desinformation, som kan påverka svenska intressen negativt. Pågående krig och konflikter i vår omvärld ställer onekligen ytterligare krav på att inskräpa vår krisberedskap och totalförsvarsförmåga. Som statsministern nyligen uttryckte på den årliga konferensen Folk och Försvar är ”Sverige inte i krig, men det råder inte heller fred”.

I den helårsanalys för 2024 som genomfördes av Nationellt centrum för terrorbedömning (NCT) framgår att det strategiska terrorhotet mot Sverige även måste ses i ett bredare, författningshotande perspektiv där etablering av mer subversiva metoder riskerar att bland annat verka polariserande, undergräva förtroendet för samhällets institutioner med potential att bidra till ett mer mångfacetterat terrorhot. I årsanalysen påtalas att etablerade våldsbejakande aktörer i Sverige tenderar att röra sig från våldsbejakande till författningshotande aktiviteter. Detta genom att närma sig demokratiska plattformar för att bedriva långsiktig påverkan med legala medel och att använda exempelvis politiska partier och civilsamhället som utgångspunkt för radikala men inte explicit och öppet våldsbejakande budskap. Infiltration, desinformation och otillåten påverkan är och kommer dessvärre vara återkommande begrepp i den svenska samhällsdebatten.

I denna kontext är tanken att ett säkerhetsskydd ska utgöra en tröskel mot angrepp oavsett vilken form dessa angrepp kommer till uttryck. Finns brister i säkerhetsskyddet riskerar totalförsvarsförmågan att både röjas och försvagas. En säkerhetsprövning syftar till att klarlägga om en person kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas genom säkerhetsskyddslagstiftningen och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt. Vid säkerhetsprövningen ska sådana omständigheter beaktas som kan antas innebära sårbarheter i säkerhetshänseende. Mot bakgrund av ovanstående har frågan om att säkerhetspröva den högsta politiska ledningen, särskilt den konstellation som också utgör krisledningsnämnd, lyfts i ett flertal kommuner och regioner.

I Göteborg har det åberopats att säkerhetsskyddslagen stipulerar att en anställning enbart får placeras i säkerhetsklass om behovet av säkerhetsskydd inte kan tillgodoses på annat sätt (säkerhetsskyddslagen 3 kap. 10 §). Detta behov menas vara tillgodosett genom att de handlingar som delges kommunstyrelsen ligger på strategisk nivå och att detaljer om Göteborgs Stads säkerhetsskydd eller säkerhetskänsliga verksamhet i nuläget inte är relevanta för kommunstyrelsens förmåga att leda, samordna och följa upp Göteborgs Stad. I den politiska beredningen av yrkandet har det framkommit att frågan om säkerhetsprövning av kommunstyrelsens ledamöter inte är en fråga för kommunrättslig delegation från kommunstyrelsen till stadsdirektören; med hänvisning till det lagrummet som omgärdar säkerhetsprövningen och fastställda riktlinjer. Varken kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige, Göteborgs högsta beslutande organ, kan alltså besluta om att krisledningsnämndens ledamöter ska säkerhetsprövas – även om det skulle finnas en politisk majoritet för ett sådant beslut. Vi respekterar att så är fallet i dagsläget, men har synpunkter på bedömningen om behovet av säkerhetsprövningen eftersom den bygger på att situationen löses genom att den högsta politiska ledningen inte ska ges tillgång till sådan information som kan vara av sådan karaktär att en säkerhetsprövning skulle vara befogad. Denna ingång i säkerhetsfrågan visar på en oroande oförståelse inför den säkerhetsmässiga betydelsen av demokratisk styrning. Att organisera säkerhetsarbetet på ett sätt som utestänger förtroendevalda från insyn och verkligt ansvar innebär att medborgarnas möjlighet till ansvarsutkrävande försvagas inom de områden som är mest centrala i samhällskontraktet. I händelse av höjd beredskap, vilar ett stort och viktigt ansvar på stadens krisledningsnämnd som enligt reglemente består av kommunstyrelsens ledamöter. Krisledningsnämnden får exempelvis fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning. Även om många av de beslut som en krisledningsnämnd handhar fortsatt i stort ligger på en strategisk övergripande nivå ser vi det som kritiskt för funktion, legitimitet och säkerhet att minimera risken för att den högsta politiska ledningen med det yttersta ansvaret, i en händelse av krig eller större kris, inte utgör ett säkerhetshot.

Mot bakgrund av ovanstående vill vi därför att kommunstyrelsen, vid nästa revidering av Göteborgs Stads risk- och sårbarhetsanalys, beaktar hotbilder som hybridkrigsföring och desinformation, samt politiska partiers sårbarhet mot infiltration och andra författningshotande aktiviteter.

Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att få en uppfattning om vilka extraordinära händelser som kan inträffa i kommunen för att på olika sätt förebygga och stärka beredskapen mot dessa. Målet är att risk- och sårbarhetsanalysen ska ligga till grund för mandatperiodens planering av stadens arbete med civil beredskap som inkluderar åtgärder

för att öka förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet samt att hantera extraordinära händelser. Även om risk- och sårbarhetsanalysen ska fokusera på fredstida extraordinära händelser ser vi det som påkallat att beakta även ovanstående perspektiv.

Vi menar också att den civila beredskapen ytterst syftar till att förbereda oss för alla slags samhällsstörningar som riskerar att skada oss. Det som främst ska värnas är samhällets grundläggande skyddsvärden såsom människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, men även rättssäkerheten, mänskliga fri- och rättigheter och inte minst demokratin. Enligt stadens riktlinje för höjd beredskap är det Kommunstyrelsen, enligt den definierade krigsledningsorganisationen, som ansvarar för ledningen av det civila försvaret. Vi vill därför även att kommunstyrelsen får i uppdrag att göra en översyn av Göteborgs Stads riktlinje för höjd beredskap för att i denna riktlinje säkerställa att den demokratiska kontrollen kan bibehållas även i en situation då höjd beredskap råder. Vi menar att det förutsätter att den information som ges krisledningsnämnden i händelse av allvarligt höjd beredskap inte är selektiv, utan förutsätter adekvat och nödvändig insyn för att kunna fatta kloka och välöverbägda beslut.

Yrkande angående – Säkerhetsprövning av samtliga kommunalråd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att genomföra en säkerhetsprövning av samtliga kommunalråd, likaså ledamöterna i krisledningsnämnden.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att ta fram en anvisning för en process avseende säkerhetsprövning av förtroendevalda.

Yrkandet

För ett år sedan röstade V, S och MP ned ett likalydande yrkande från M, D, L och KD i kommunstyrelsen. Nu verkar det dock som om det skulle finnas en majoritet för förslaget och vi lägger det därför återigen. En hög företrädare från de styrande i staden har på plattformen X delat oppositionens oro och tycks nu se faran med att gängkriminella infiltrerar samhällsviktiga och ledande funktioner.

Med tanke på den oroväckande utvecklingen i samhället och de pågående krigen är det av stor vikt att stadens politiska ledning, särskilt ledamöterna i krisledningsnämnden, genomgår en säkerhetsprövning för att ytterligare stärka stadens beredskap och säkerhet.

Kommunstyrelsen får därför i uppdrag att genomföra en säkerhetsprövning av alla kommunalråd, som även ingår i stadens krisledningsnämnd. Enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) framgår i avsnitt (3 kap.) att *”den som genom en anställning eller på något annat sätt ska delta i säkerhetskänslig verksamhet ska säkerhetsprövas”*.

Stadens krisledningsnämnd, som helt består av kommunstyrelsen, hanterar olika frågor och får tillgång till information som omfattas av säkerhetsskydd. Detta inkluderar bland annat uppgifter relaterade till kriser, förhöjd beredskap och krig. Ledamöter i Krisledningsnämnden kan i både förberedande och operativa arbeten ta del av säkerhetsklassad information om anläggningar och rutiner.

Kommunstyrelsen har även enligt sitt reglemente *”...det övergripande ansvaret för säkerhetsskydd i staden i enlighet med säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2018:658).*